

ÖĞRETİM ORTAMINDA DÜŞÜNCENİN GÜCÜ

*İsmail AYDOĞAN**

ÖZET

Okulda yapılan eğitim-öğretim etkinliklerinde ve öğrencilerin yüksek başarı göstermesinde önemli olan öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimidir. Öğretmen ve öğrencinin birbirlerini tüm yönleri ile tanınması, öğretmenin öğrenciden beklentisinin yüksek olması ve öğrenciler hakkında olumlu düşünceler geliştirmesi, öğrencinin performansını artırmaktadır. Bu araştırmada eğitimin öneminden bahsedilerek, düşüncenin gücü olarak belirtilen pigmalion etkisinin öğrenciler üzerinde etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

ABSTRACT

The communication between the teacher and the students is significant on the activity of education in the schools and high successes of object exposed about the students. The teacher who hope of high about student and think that possitive to the students is the execution of students of performance. In this search explain significant education and study the effective pygmalion on the student

Key Words:

GİRİŞ

Öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkiler, güvene bağlıdır. Güvenilir davranmanın odağında olumlu düşünme becerisi bulunur. Olumlu düşünmek için ise, insanların-bu arada öğrencilerin- bazı haklarının olduğuna inanılması gerekir. Bu haklardan bir kısmı şunlardır¹: cinsiyet, ırk, yaş ya da fiziksel engellere bakılmaksızın eşit davranmak; yetenekli bir insan sıfatıyla saygı görmek; sözlerinin dinlenmesi ve ciddiye alınması; hata yapmak, ihtiyaçlarını dile getirmek, duygularını ifade etmek, araya başarısız olmak; kendi değerlerine bağlı kalmak, bağımsız olmak ve başarılı olmaktır.

* Yrd.Doç.Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

¹ BİSHOP, Sue. **Kişisel Güveni Geliştirmek**, Çev: Günhan Günay, Rota Yayınları, İstanbul 1997, s.34.

Öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkiyi güçlendirecek olan öğretmendir. İlişkinin güçlenmesi için öğretmenin, öğrencinin gelişim dönemleri ve özellikleri konularında yetiştirilmesi gerekir. Öğretmen-öğrenci ilişkisinde beklenen esas amaç, öğrencinin başarısıdır. Eğitim psikologlarının görüşlerine göre, öğrencilerin gelişim özellikleri, zeka düzeyleri, bilme biçimleri, öğrenme biçimleri, öğrenme becerileri, yaratıcılıkları, tutumları, motive olma düzeyleri, ben kavramı gibi kişilik özellikleri onları birbirinden ayırır ve öğrenmelerini etkiler. Kişisel özelliklere bağlı olarak gelişen problemlerin çözümünde, öğrenciye ailesi ve öğretmen tarafından küçük adımlarla ilerleyen hedeflerin konulması ve bu hedeflere ulaşıldıkça ödüllendirilmesi, böylece neyi ne kadar iyi yapabileceğinin farkına varmasının sağlanması yararlı olmaktadır. Bu nedenle, öğretmen iyi bir iletişim kurarak öğrencinin kapasitesinden haberdar olmalı ve buna göre beklentisini ortaya koyarak, öğrenme ortamını öğrencinin ihtiyacı olan şekilde düzenlemelidir².

Sınıfta, öğrenmeyi teşvik edici, hoş, sevgi ve saygıya dayalı bir iklimin olması ve öğrencilerin birlikte olmaktan ve çalışmaktan zevk duyması beklenir. Bu iklimin yaratılması, büyük ölçüde öğretmene, onun sınıftaki söz ve davranışlarına bağlıdır³. Öğretimde etkililik meslek sevgisi ve olumlu sınıf iklimi ile sağlanabilir. Meslek sevgisi, öğretmenlerin sınıflarını daha başarılı ve etkili eğitim ve öğretim ortamı haline getirmesinin temel koşullarından birini oluşturur⁴.

Düşüncenin gücü de diyebileceğimiz pigmalyon etkisinin de öğrenme üzerinde etkileri vardır. Pigmalyon etkisi, beklentilerin diğer kişiler üzerindeki etkileridir. Uygun bir iklim, sağlam bir dönüt, her türlü bilgi girdisi ve beklentilerimiz sonucu yaratıcı davranışların ortaya çıkması aşamalarından oluşur⁵. Öğretmenin öğrencisi hakkında olumlu düşünmesi, öğrenci davranışlarını olumlulaştırmaktadır. Bir öğretmenin öğrencisi hakkında “bu öğrenci başarılı olacak” diye düşünmesi ve öğrencinin başarılı olması gibi.

Pigmalyon yunan mitolojisine ait bir kavramdır. Bir söylenceye göre pygmalion, Tanrıça Aphrodite'nin heykeline aşık olan Kıbrıs kralıdır. Başka bir söylenceye göre de, Pygmalion adlı bir heykeltıraş, yaptığı fildişi bir heykele aşık olur, yakarmasına dayanamayan Venüs heykeli canlandırılır. Başka bir söylenceye göre ise, Pigmalyon bir heykeltıraştır. Bir gün

² Nilüfer, Özabacı. **Öğrencilerin Kişisel Özellikleri Okuldaki Başarısını Belirlermi?** Yaşadıkça Eğitim Dergisi Sayı: 65, 2000,s.65.

³ İzzettin, Alicigüzel. **Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim.** Sistem Yayıncılık, İstanbul 1998, s.135.

⁴ Niyazi, Can. “**Eğitim Öğretimde Etkili Öğretmen ve Yöneticinin Nitelikleri**”, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, Sayı 3, 1997, s.13.

⁵ Perualberta. **PygmalionEffect.** http://www.per.ualberta.ca/mmauws/ARCHIVE/1998-2/Lectures/Ch_7/tsld008.htm,02.12.2000.

kendisine Galeta adından bir heykel yapar, o kadar güzel yapar ki, pigmalyon ona aşık olur. Onsuz yaşayamayacağını dile getiren Pigmalyon'un yakarmasını aşk tanrısı Afrodite işitir. Ve bu aşkın oluşmasını istediği için heykeli canlandırır⁶. Bu efsaneden yola çıkarak oluşturulan etkiye pigmalyon etkisi denmektedir.

Pigmalyon etkisinin gerçekleşmesi beş aşamadan oluşmaktadır⁷. Bunlar; 1-öğretmenin beklentilerini sınıfa sıralaması, söylemesi, 2-öğretmenin bu beklentileri temel edinerek farklı bir tarzda faaliyet göstermesi, 3-öğretmenin tavır ve sözleriyle her öğrenciye beklediği başarıyı ve davranışları sık sık vurgulaması, 4-bu davranışların sürdürülmesi, böylelikle öğrencinin başarı ve davranışının biçimlenmiş olması, 5-zamanla öğrenci başarısı ve beklenen davranışlar, öğretmenin beklentilerine yakın ya da ondan daha fazla olmasıdır.

Sınıfta pigmalyon etkisi, öğretmenlerin öğrencilerden yüksek beklenti içerisinde olmasıdır. Bu yüksek beklentiye oluşturan ve artıran eğitsel fonksiyonları Bamburg⁸, Haberman (1991) 'e dayanarak şöyle belirtmektedir: 1-öğrencilere bilgi vermek, 2-öğrencilere soru sormak, 3-yönlendirmek, 4-ödev vermek, 5-sıraları gözlemlemek, 6-ödevleri incelemek, 7-öğrencilere test vermek, 8-yapılan testleri incelemek, 9-ev ödevleri vermek, 10-ev ödevlerini incelemek, 11-tartışma yapmak, 12-uyumsuz öğrencileri cezalandırmak, 13-defterleri işaretlemek, 14-not vermek.

Harvard Üniversitesi'nde Robert Rosenthal, 60 okul öncesi çağ çocuğuna yönelik yaz programında yaptığı bir denemede, a) öğrencilerinin oldukça yavaş öğreneceği beklentisi içerisinde olan öğretmenlerle b) öğrencilerinin mükemmel bir zihin yeteneğine ve öğrenme yetisine sahip beklentisinde olan öğretmenlerin öğrencilerinin performansları karşılaştırıldığında, ikinci gruptaki öğretmenlerin öğrencilerinin çok daha hızlı öğrendikleri saptanmıştır. Ayrıca tıp alanında, hekimin ya da psikiyatrin beklentilerinin hastanın beden veya zihin sağlığı üzerinde önemli bir etkisi olabileceği uzun bir süredir saptanmış bulunmaktadır. Hastaların ve tedavi uzmanlarının zihinlerinde olup biten her şey, özellikle her iki tarafın beklentileri uyuşuyorsa, sonucu belirleyebilir. Sözelimi, doktorun bir hastalığın seyri konusundaki kötümser tahmininin genellikle hastaya zarar verdiği gözlenmiştir. Aynı şekilde, yeni bir ilacın veya yeni bir tedavi yönteminin yaratacağı sonucun hekimin beklentilerinden büyük ölçüde

⁶ Neckels. **Pygmalion**. http://www.neckelspub.lu/mmp_myth_pygmalion.html.04.04.2001.

⁷ Robert T., Tauber. Good or Bad, What Teachers Expect From Students They Generally Get!.ERIC Digest, ED426985, 08.10.2002

⁸ Jerry D., Bamburg. **Raising Expectations to Improve Student Learning**. <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrs/le0bam.htm>, 08.10.2002.

etkilenebileceği- tıp uzmanlarının yalancı ilaç etkisi adını verdikleri sonu.- bilinen bir olgudur⁹.

Pigmalyon etkisinin negatif görünümüne Golem etkisi denmektedir. Yani öğretmenin bir öğrenci hakkında yüksek beklentisinin olmaması ya da öğretmenin öğrenciden düşük beklenti içinde olmasıdır. Golem etkisi, enerji kaynağı olarak olumsuz tutumları kullanır. Örneğin bir öğretmenin düşük beklenti içerisinde olduğu öğrenciye daha az çalışma ödevi vermesi gibi¹⁰. Bamberg¹¹, öğretmenlerin öğrencilerden düşük beklenti içerisinde olmasını, öğrencilerin potansiyel akademik başarılarını değerlendirme çabalarından daha çok, onların kabiliyetine önem vermelerine ve öğretmenlerin kendi performans düzeylerini düşük görmelerine bağlamaktadır.

Sınıfta öğretmenin öğrencileri hakkındaki düşünceleri, okulda yöneticinin öğretmenler hakkındaki düşünceleri ve genel olarak toplumun öğretmen ve okul yöneticileri hakkındaki düşünceleri, öğretmenin statüsünü etkilediği gibi sınıfta öğretmen ile öğrenci arasındaki ilişkileri de yönlendirebilmektedir. Bu açıdan öğretmenlerin öğrenciler hakkında olumlu düşünce ve tutum geliştirilmeleri, başarısızlığa inanmamaları, başarısızlıkta bile başarılı bir yan görebilmeleri gerekir.

Bir kimsenin beklentisinin bir diğerinin davranışını kuvvetle etkilemesi, hekimlerin, davranış bilimcilerin ve öğretmenlerin saptamış oldukları bir olgudur. Ama yöneticilerin beklentilerinin birey ve grup performansı açısından taşıdığı önem şimdiye kadar yaygın bir şekilde kavranmış değildir. Gözlem ve bilimsel araştırmalardan elde edilen bulgulara göre, a) yöneticilerin astlarından beklentileri ve onlara gösterdikleri davranış, astların performansını ve meslekte ilerlemesini büyük ölçüde etkilediğini, b) üstün yöneticilerin ayırt edici özelliğinin, astların yerine getireceği yüksek beklentiler yaratma yeteneği olduğunu, c) etkili olmayan yöneticilerin bu tür beklentileri bile geliştiremediklerini ve sonuçta bundan astlarını üretkenliğinin zarar gördüğünü, d) astların genellikle, kendilerinden ne beklediği konusunda iseler, öyle davrandıklarını belirtmektedir¹². Örneğin, bir araştırmada örgüt yönetimi, çalışan kadın personelinin iki gruba ayırmaktadır. Mükemmel olarak adlandırılan gruba, zayıf olarak adlandırılan gruba farklı muamele edilmektedir. Mükemmel olarak adlandırılan gruba her türlü davranış yapmalarına müsaade edilmekte ve onlara yaratıcı, üretken gözü ile bakılırken, zayıf olarak adlandırılan gruba vasat davranışlar gösterilmiştir. Sonuç, birinci grubun daha yaratıcı ve

⁹ Sterling, Livinston. "Yönetimde Pygmalion". İnsanları Yönetmek. MESS Yayınları, İstanbul 1999, s.57.

¹⁰ Dana. The Golem Effect. <http://dana.ucc.nau.edu/~t1p24/t4.htm>, 08.12.2001.

¹¹ Jerry D., Bamberg. **Raising Expectations to Improve Student Learning**. <http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrsdp/le0bam.htm>, 08.10.2002

¹² Livinston, a.g.e., s.53.

üretken, yönetimin istediği, beklediği ürünleri ortaya koyduğu gözlenmiştir¹³.

Gerek iş çevrelerinde gerekse eğitim örgütlerinde etkililiği ve verimliliği gerçekleştirmenin önemli yollarından biri personel ve öğrenciler hakkında olumlu düşünceler beslemektir. Herhangi bir işte yönetici, personel hakkında çalışkan, verimli ve başarılı bir inanç taşır, onlara karşı bu tür tutum sergiler ve davranışlar gösterirse, örgüt personeli verimli olmaktadır. Sınıfta öğrenci ise beklenmedik başarılar gösterebilmektedir. Bunun tersi de doğrudur. Kişilere başarısız, tembel gibi bir inanç beslendiğinde ve ona göre tutum ve davranışlar gösterildiğinde, o kişi ya da öğrencilerin gerçekten de etkili bir performans gösteremedikleri görülmüştür¹⁴.

Öğretmen ve yöneticiler, beklentilerinin düşüklüğünden kaynaklanan olayların bunaltıcı döngüsünden sadece duygularını öğrencilerden gizleyerek kurtulamazlar. Öğretmenler eğer öğrencilerin performansının yetersiz kalacağına inanıyorlarsa, beklentilerini gizlemeleri hemen hemen imkansızdır, çünkü mesaj genellikle kendilerinin bilinçli bir hareketi olmaksızın, istemeden iletilir¹⁵.

Araştırmanın Problemi ve Amacı

Bu araştırmanın problemi, öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki niteliklerinin pigmalyon etkisi yaratacak öğretim için yeterli olup olmadığıdır.

Bu araştırmanın amacı, öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki niteliklerinin öğrenciler tarafından nasıl algılandığının ortaya çıkarılması ve algılanan bu özelliklerin pigmalyon etkisi yaratacak öğretimi oluşturup oluşturamayacağının belirlenmesidir.

1-İlköğretim ve ortaöğretim okulu öğretmenlerinin kişisel ve mesleki nitelikleri öğrenciler tarafından ne düzeyde algılanılmaktadır?

2- Üniversite öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki nitelikleri öğrenciler tarafından ne düzeyde algılanılmaktadır?

3- Öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki niteliklerinin algılama biçimi öğrencilerin öğrenim düzeyine ve cinsiyetine göre farklılık göstermekte midir?

4- Öğretim elemanlarının (öğretmen ve öğretim üyesi) algılanan kişisel ve mesleki nitelikleri, pigmalyon etkisi yaratacak öğretim için yeterli midir?

¹³ AcceL.**Self-fulfilling Prophecy The Pygmalion Effect at Work**
http:// accelteam.com/pygmalion/prophecy_04.html, 08,08,2002

¹⁴ Hrzone.**ThePygmalionEffect.**
http://www.hrzone.com/articles/pygmalion_effect.html#findings.08.08.2000.

¹⁵ Livinston, a.g.e., s.59

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Öğrencilerin öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki özelliklerine ilişkin görüşleri ile ilgili alanyazın taranmıştır. İlgili literatür ve yapılan araştırmalar taranarak oluşturulan anket taslağı, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan anket taslağı Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde görev yapan öğretim üyelerine inceletirilmiş, bu görüş ve eleştiriler dikkate alınarak bilgi toplama aracı geliştirilmiştir. Böylece aracın, ölçmek istediğini ölçebilmesinin sağlandığı kanısına varılmıştır. Ankette 17 madde yer almaktadır. Her madde de yer alan ifade, öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki niteliklerini içermektedir.

Bu araştırmada kullanılan anketin güvenilirlik düzeyi için öğrencilerden sağlanan verilere göre iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Alpha katsayısı, (.80) çıkmıştır. Bu da aracın güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğunu gösterebilir. Bilgi toplama aracı, Kayseri ilinde bulunan ve oransız küme örnekleme yöntemi ile seçilen üç ilköğretim, üç ortaöğretim okullarında öğrenim gören son sınıf öğrencileri ile Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın bilgi toplama aracıyla derlenen verilerin istatistiksel çözümlemesi SPSS paket programı kullanılarak bilgisayarda yapılmıştır. Araştırmanın amaçlarında yer alan öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki niteliklerinin öğrenciler tarafından algılanış biçimi verilerin ortalamaları alınarak belirlenmiş, daha sonra ise, öğretim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için varyans analizi, cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için ise t-testi yapılmıştır. Öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki niteliklerini sınıflandırmak için uzman görüşüne başvurulmuş ve üçlü ölçeğe göre 1 ve 1.49 arası katılıyorum, 1.50 ve 2.49 arası orta düzeyde katılıyorum ve 2.50 ve 3 arası katılmıyorum olarak belirlenmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin öğretmenleri hakkındaki görüşleri

Öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki niteliklerinin algılanış biçimi a) okul ve b) cinsiyet değişkenine göre belirlenmiştir (Tablo 1 ve 2). Öğretmen ve öğretim üyelerinin kişisel ve mesleki niteliklerinin algılanışına ilişkin bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Öğretmen Davranışlarını Algılama Biçimlerinin Okul Değişkenine Göre Dağılımı

Maddeler	Okul									
	İlköğretim			Ortaöğretim			Yükseköğretim			F
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S	
s.1	104	1,59	.58	93	1,51	.60	101	1,94	.69	12,81*
s.2	104	1,66	.70	93	1,69	.68	101	2,08	.83	10,0*
s.3	104	1,83	.77	93	1,95	.79	101	2,18	.80	5,17*
s.5	104	1,75	.77	93	2,08	.70	101	2,22	.78	10,7*
s.6	104	1,84	.76	93	2,11	.65	101	2,47	.64	21,3*
s.7	104	1,69	.72	93	1,97	.73	101	2,04	.73	6,79*
s.8	104	1,97	.61	93	1,88	.71	101	2,23	.83	2,33
s.9	104	1,99	.78	93	1,76	.79	101	2,12	.80	5,16*
s.10	104	2,06	.79	93	2,08	.81	100	1,93	.85	2,88
s.11	104	1,84	.79	93	2,21	.77	101	2,69	2,1	9,24*
s.12	104	2,08	.82	93	2,27	.79	101	2,68	.63	16,5*
s.13	104	1,79	.79	93	1,75	.67	101	2,12	.73	7,75*
s.14	104	2,22	3,3	93	1,83	.63	101	2,13	.74	1,10
s.15	104	1,85	.75	93	1,87	.71	101	2,16	.73	5,77*
s.16	104	1,72	.79	93	2,05	.71	101	2,38	.74	19,9*
s.17	104	1,77	.77	93	1,98	.88	101	1,75	.76	1,43
s.18	104	2,12	.79	93	2,20	.78	101	2,38	.74	3,01*

Tablo 2: Öğrencilerin Öğretmen Davranışlarını Algılama Biçimlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımı

Maddeler	Cinsiyet						
	Kız			Erkek			t-d
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S	
s.1	154	1,66	.58	144	1,71	.71	.70
s.2	154	1,73	.75	144	1,90	.78	1,98*
s.3	154	2,05	.81	144	1,92	.78	1,45
s.4	154	1,98	.75	144	2,05	.80	.83
s.5	154	2,20	.71	144	2,08	.75	1,39
s.6	154	1,92	.66	144	1,87	.82	.62
s.7	154	2,64	.64	144	2,34	.78	3,64*
s.8	154	1,83	.76	144	2,10	.83	2,88*
s.9	154	2,05	.79	143	1,83	.84	2,23*
s.10	154	2,23	.79	144	2,26	1,9	.18
s.11	154	2,31	.78	144	2,38	.81	.84
s.12	154	1,83	.70	144	1,95	.80	1,39
s.13	154	2,11	2,5	144	2,02	.75	.41
s.14	154	2,01	.75	144	1,91	.74	1,11
s.15	154	2,02	.77	144	2,07	.82	.54
s.16	154	1,83	.83	144	1,80	.77	.27
s.17	154	2,23	.76	144	2,24	.80	.10

“Öğretmenler alanları hakkında yeterince bilgiye sahiptir” ifadesine okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=12,81$, $p<.05$). Buna göre, bu maddeye, üniversite öğrencileri $\bar{X}=1,94$ derecede katılırken, ortaöğretim $\bar{X}=1,51$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,59$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı

gözlenmemiştir ($t=.70$, $p>.05$). Yani hem kız ($\bar{X}=1,66$) hem de erkek ($\bar{X}=1,71$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler ders konuları ile güncel olaylar arasında bağlantı kurabilmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=10,0$, $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,08$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=1,69$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,66$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($t=1,98$, $p<.05$). Yani erkek öğrenciler ($\bar{X}=1,90$) bu maddeye kız öğrencilere ($\bar{X}=1,73$) göre daha az katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler alanları ile ilgili yenilikleri takip edebilmekte ve bunu derslere aktarabilmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=5,17$, $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,18$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=1,95$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,83$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=1,45$, $p>.05$). Yani hem kız ($\bar{X}=1,73$) hem de erkek ($\bar{X}=1,90$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler değişime ve gelişime açıktır” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=10,3$ $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,22$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=2,08$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,75$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın orta çıktığı gözlenmemiştir ($t=.83$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=1,92$) hem de kız ($\bar{X}=2,05$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenlerin anlatım tarzı ilgi çekicidir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=21,3$, $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,47$ derecede katılmadıklarını belirtirken, ortaöğretim öğrencileri ($\bar{X}=2,11$) ve ilköğretim öğrencileri ($\bar{X}=1,84$) orta derecede

katıldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=1,39$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=2,20$) hem de kız ($\bar{X}=2,08$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler derste tartışma ortamı yaratabilmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=6,79$, $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,04$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=1,97$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,69$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=.62$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=1,92$) hem de kız ($\bar{X}=1,87$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler derslerde öğrencilerin katılımını sağlayabilmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=6,19$ $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,23$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=1,88$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,97$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=.95$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=1,99$) hem de kız ($\bar{X}=2,07$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenlerin sınıftaki yönetim tarzı daha çok demokratiktir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=5,16$, $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,12$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=1,76$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,99$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($t=2,88$, $p<.05$). Yani erkek öğrencileri ($\bar{X}=2,10$) bu maddeye kız öğrencilere ($\bar{X}=1,83$) göre daha az katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenlerin sınıftaki yönetim tarzı daha çok otokratiktir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($F=1,01$, $p>.05$). Buna göre üniversite öğrencileri ($\bar{X}=1,93$), ortaöğretim öğrencileri ($\bar{X}=2,08$) ve ilköğretim öğrencileri ($\bar{X}=2,06$) bu maddeye katılmadıklarını

belirtmişlerdir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($t=2.20$, $p<.05$). Yani kız öğrenciler ($\bar{X}=2,12$) bu maddeye erkek öğrencilere ($\bar{X}=1,91$) göre daha az katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler öğrencilerin özelliklerini ve ihtiyaçlarını bilmekte ve dikkate almaktadır” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=9.24$ $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,69$ derecede katılmadıklarını belirtirken, ortaöğretim ($\bar{X}=2,21$) ve ilköğretim öğrencileri ($\bar{X}=1,84$) orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=.18$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=2,26$) hem de kız ($\bar{X}=2,23$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=16.5$, $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,68$ dereceyle katılmadıklarını belirtirken, ortaöğretim öğrencileri ($\bar{X}=2,27$) ve ilköğretim öğrencileri ($\bar{X}=2,08$) orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=.84$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=2,26$) hem de kız ($\bar{X}=2,31$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler öğrencilerle düzeyli bir insan ilişkileri kurabilmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=7.75$, $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,12$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=1,75$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,79$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=1.39$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=1,95$) hem de kız ($\bar{X}=1,83$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler öğrencilere örnek olabilmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($F=1.10$, $p>.05$). Buna göre üniversite öğrencileri ($\bar{X}=2,13$), ortaöğretim öğrencileri ($\bar{X}=1,83$) ve ilköğretim öğrencileri ($\bar{X}=2,22$) bu maddeye orta derecede katıldıklarını

belirtmişlerdir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=.41$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=2,02$) hem de kız ($\bar{X}=2,11$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler öğrenciler hakkında olumlu düşünmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=5,77$ $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,16$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=1,87$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,85$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=1.11$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=1,91$) hem de kız ($\bar{X}=2,01$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler öğrencilere rehberlik yapabilmektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmiştir ($F=19.9$ $p<.05$). Buna göre üniversite öğrencileri bu maddeye $\bar{X}=2,38$ derecede, ortaöğretim $\bar{X}=2,05$ ve ilköğretim öğrencileri $\bar{X}=1,72$ derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Yani üniversite öğrencileri, bu ifadeye diğer öğrenciler kadar katılmamaktadırlar. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=.54$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=2,07$) hem de kız ($\bar{X}=2,02$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler öğrencilerle iletişime girmekten çok disipline önem vermektedir” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($F=1.43$, $p>.05$). Buna göre üniversite öğrencileri ($\bar{X}=1,75$), ortaöğretim öğrencileri ($\bar{X}=1,98$) ve ilköğretim öğrencileri ($\bar{X}=1,77$) bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyet açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=.27$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=1,80$) hem de kız ($\bar{X}=1,83$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

“Öğretmenler öğrencilerin kendilerine ulaşabileceği rahat bir ortam yaratmaktadır” ifadesine, okul düzeyi açısından bakıldığında, öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($F=3.01$, $p>.05$). Buna göre üniversite öğrencileri ($\bar{X}=2,38$), ortaöğretim öğrencileri ($\bar{X}=2,20$) ve ilköğretim öğrencileri ($\bar{X}=2,12$) bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir. Cinsiyet

açısından bakıldığında ise öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı gözlenmemiştir ($t=.10$, $p>.05$). Yani hem erkek ($\bar{X}=2,24$) hem de kız ($\bar{X}=2,23$) öğrenciler bu maddeye orta derecede katıldıklarını belirtmişlerdir.

SONUÇ

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin öğretmenlerin kişisel ve mesleki niteliklerini algılamaları konusunda şunlar söylenebilir; Üçlü değerlendirme ölçeğine göre verilerin puan ortalaması alınarak ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite öğrencilerinin en fazla katılmadıkları ilk üç madde şunlardır;

İlköğretim öğrencileri için;

1- Öğretmenler öğrencilere örnek olabilmektedir ($X=2,22$)

2- Öğretmenler öğrencilerin kendilerine ulaşabileceği rahat bir ortam yaratmaktadır ($X=2,12$)

3- Öğretmenler öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenmektedir ($X=2,08$)

Ortaöğretim öğrencileri için;

1- Öğretmenler öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenmektedir($X=2,27$)

2- Öğretmenler öğrencilerin özelliklerini ve ihtiyaçlarını bilmekte ve dikkate almaktadır($X=2,21$)

3- Öğretmenler öğrencilerin kendilerine ulaşabileceği rahat bir ortam yaratmaktadır ($X=2,20$)

Üniversite öğrencileri için;

1- Öğretim elemanları, öğrencilerin özelliklerini ve ihtiyaçlarını bilmekte ve dikkate almaktadır($X=2,69$)

2- Öğretim elemanları, öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenmektedir ($X=2,68$)

3- Öğretim elemanlarının anlatım tarzı ilgi çekicidir ($X=2,47$)

Buna göre öğretmenlerin pigmalyon etkisini yaratacak öğretim sağlamada yeterli olmadıkları söylenebilir. Çünkü Tauber¹⁶ (1998,s.1)'in belirttiği gibi pigmalyon etkisinin gerçekleşmesi için öğretmenlerin beklentilerini öğrencilere aktarması, bu beklentilere göre faaliyet göstermesi ve öğretmenin tavır ve sözleriyle her öğrenciye beklediği başarıyı ve davranışları sık sık vurgulaması gerekir. Öğretmenlerin öğrencilerini tanımadan, kişisel sorunlarıyla yeterince ilgilenmeden, öğrencilerin özelliklerini ve ihtiyaçlarını yeterince bilmeden, kendilerine ulaşabilecekleri ortam yaratmadan ve ilgi çekici bir anlatım tarzını uygulamadan, öğrencilere ait düşüncelerinin onlarda bir etki yaratması olası gözükmemektedir.

¹⁶ Robert T.,Tauber Good or Bad, What Teachers Expect From Students They Generally Get!.ERİC Digest, ED426985, 08.08.2002

ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarından çıkarılacak öneriler şöyle sıralanabilir;

Hem ilköğretim hem ortaöğretim hem de yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretmen ve öğretim elemanları;

1- Öğrencilerin kendilerine ulaşabileceği rahat bir ortam yaratmalıdırlar.

2- Öğrencilerin kişisel sorunlarına daha fazla eğilmelidirler.

3- Öğrencilerin özelliklerini ve ihtiyaçlarını bilmeli ve her alanda gözönünde tutmalıdır.

4- Öğrencilerle daha etkili iletişim kurmalıdır.

Bunların yanısıra;

5- Öğretmenlere verilen hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarında insan ilişkileri, demokratik sınıf yönetimi, öğrenci yaş gruplarının özellikleri gibi konulara ağırlık verilmelidir.

6- Öğretmen ve öğretim üyelerine alanları ile ilgili gelişmeleri takip edebilmesi için olanaklar sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- ACCEL. **Self-fulfilling Prophecy The Pygmalion Effect at Work**
http://accelteam.com/pygmalion/prophecy_04.html, 02.12.2000
- ALICIGÜZEL, İzzettin. **Çağdaş Okulda Eğitim ve Öğretim**. Sistem Yayıncılık, İstanbul 1998.
- BAMBURG, Jerry D. **Raising Expectations to Improve Student Learning**.
<http://www.ncrel.org/sdrs/areas/issues/educatrs/leadrsHP/le0bam.htm>, 08.10.2002.
- BİSHOP, Sue. **Kişisel Güveni Geliştirmek**, Çev: Günhan Günay, Rota Yayınları, İstanbul 1997
- CAN, Niyazi. “**Eğitim Öğretimde Etkili Öğretmen ve Yöneticinin Nitelikleri**”, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, Sayı 3, 1997
- DANA. The Golem Effect. <http://dana.ucc.nau.edu/~tlp24/t4.htm>, 08.12.2001.
- HRZONE. **ThePygmalionEffect**. http://www.hrzone.com/articles/pygmalion_effect.html#findings, 02.12.2000
- LİVİNSTON, J. Sterling. “Yönetimde Pygmalion” İnsanları Yönetmek. MESS Yayınları, İstanbul 1999
- NECKELS. **Pygmalion**. http://www.neckelspub.lu/mmp_myth_pygmalion.html, 04.04.2001.
- ÖZABACI, Nilüfer. **Öğrencilerin Kişisel Özellikleri Okuldaki Başarısını Belirlermi?** Yaşadıkça Eğitim Dergisi Sayı: 65, 2000
- PERU. ALBERTA. **PygmalionEffect**. http://www.per.ualberta.ca/mmauws/ARCHIVE/1998-2/Lectures/Ch_7/tsld008.htm, 02.12.2000
- TAUBER, Robert T. **Good or Bad, What Teachers Expect From Students They Generally Get!**. ERIC Digest, ED426985, 08.12.2000